



2.11.2015

Eduskunnan liikennejaosto

HE 30/2015 vp – Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016

Asiantuntijakutsu

Liikenneverkon kunnossapito ja rahoituksen riittävyys Uudenmaan ELY-keskuksen näkökulmasta

Uudenmaan ELY-keskus vastaa valtion tiestöstä Uudenmaan sekä Kanta- ja Päijät- Hämeeen maakuntien alueella. Alueen tieverkon osuus Suomen maanteiden pituudesta on noin 12 % (n.9100 km), mutta maan liikennesuoritteesta noin kolmannes (30%) ja kuljetus-suoritteesta noin neljännes (26%) syntyy tällä alueella. Koko Suomen työpaikoista 40% sijaitsee Uudenmaan ELY-keskuksen toimialueella.

Alueella asuu hieman vajaa 2,0 miljoonaa ihmistä, mikä vastaa 36 % koko maan väestöstä. Suomen väestönkasvusta peräti noin 70% on kohdistunut viime vuosikymmeninä tälle alueelle ja kehityksen ennustetaan jatkuvan myös tulevaisuudessa vastaavanlaisena. Vuoteen 2030 mennessä Uudenmaan maakunnan väestön ennustetaan kasvavan noin 300 000 hengellä, kun koko muun maan vain reilulla 100 000 hengellä samalla ajanjaksolla. Tällaisella kehityksellä on myös hyvin merkittäviä liikenteellisiä vaikutuksia ja aiheuttaa painetta alueen liikennejärjestelmän kehittämiseksi.

Uudenmaan ELY-keskuksen toimialueella on hyvin vahvaa valtakunnallista merkitystä, siellä sijaitsee monia toimintoja, jotka palvelevat koko Suomea ja synnyttävät merkittäviä liikennevirtoja, kuten Helsinki-Vantaan lentoasema, lukuisten yritysten pääkonttorit, useat valtakunnalliset logistiikkakeskukset, Helsingin, Hangon ja Porvoon satamat, jne. Alueella on hyvin monipuolinen elinkeinoelämä ja paljon erityisesti kuljetusintensiivisten teollisuuden ja kaupan alan toimijoita. Suurista liikennemääristä johtuen alueen tieverkko kuluu muuta maata nopeammin ja alimitoitettulla tienpidon rahoituksella korjausvelka lähtee kasvuun hyvin nopeasti.

Alueella onkin, paitsi runsaasti korjausvelkaa tieverkolla, myös suuria paineita alueen liikennejärjestelmän kehittämiseksi, sillä toimialue kasvaa ja kehittyy voimakkaasti.

Perustienpidon rahoitus

Vuoden 2016 talousarvioehdotuksessa ollaan perustienpitoon osoittamassa valtakunnallisesti 540 miljoonaa euroa. Vastaava summa vuonna 2015 oli 545 miljoonaa euroa. Uudenmaan ELY-keskukselle tästä kohdistuu noin 97 miljoonaa euroa. Tällä perustienpidon rahoituksella pystytään tieverkon päivittäinen kunnossapito (kuten lumenauraus ja liukkauden torjunta) hoitamaan edellisvuosien tasoisesti. Tältä osin rahoituskehyksessä on huomioitu vajaan miljoonan euron korotus, joka vastaa kohonneita kustannuksia eli koko tie-

2.11.2015

verkon päivittäinen liikennöitävyys ja hoitotaso pystytään varmistamaan. Energiakustannuksiin (joista valtaosan muodostaa tievalaistus) on ensi vuodelle käytössä vastaava rahoitus kuin kuluvanakin vuonna. Hyvin niukalla tienpidon budjetilla toimiessaan ELY-keskus on jo vuosia hakenut säästöjä kaikista toimistaan ja mm. tievalaistusta on energiakustannusten alentamiseksi kytketty pois päältä tietyiltä tieosuuksilta hiljaisimman liikenteen ajaksi ja tätä tullaan jatkamaan myös ensi vuonna.

Tieverkon ylläpitoon (kuten päällystämiseen ja siltojen korjauksiin) kehyksessä osoitetaan muutaman miljoonan euron lisäystä kuluvaan vuoteen verrattuna. Tämän avulla saataneen pidettyä vuosittain kasvava korjausvelan määrä paremmin aisoissa. Linjausten mukaisesti painotus on keskeisimmällä vilkkaalla tieverkolla ja vähäliikenteisimmän tiestön rakenteellinen kunto ja päällysteiden kunto tulevat todennäköisesti yhä heikkenemään ja huonokuntoiseksi luokitellun tiestön määrä kasvamaan. Tinkiminen vähäliikenteisen verkon ylläpidosta lisää tiestön hoidon kustannuksia, kuten mm. päällysteiden paikkauksia eikä se ole pitkällä tähtäimellä tämän vuoksi taloudellista. Soratiestöllä voidaan tehdä vain välttämättömiä ylläpitotöitä. Tien rakenteellisiin ongelmiin, jotka synnyttävät mm. jokakeväisiä kelirikkovaurioita ei pystytä juurikaan puuttumaan.

Alueen omiin investointeihin ei Uudenmaan ELYn käyttöön ole osoitettu ensi vuodelle lainkaan rahoitusta. Kunnat ja elinkeinoelämä rahoittavatkin maankäytön kehittymisestä ja elinkeinoelämän tarpeista aiheutuvia investointeja maantieverkolle yhä enemmän. Toteutus tapahtuu ELYn myöntämällä suunnittelu- ja toteutussopimuksilla. Voimakkaasti kasvavalla alueella tieverkkoon kohdistuvien investointien vähyys on jatkuva ELY-keskuksen ja sidosryhmien yhteinen huolenaihe.

Uuden rakentamisen sijaan keskitytään nyt siis vahvasti olemassa olevan infran ylläpitoon. Tämä on sinällään nykytilanteessa oikeansuuntainen linjaus, mutta hyvin haasteellinen kasvavalla alueella, jossa kasvuun pitäisi pystyä vastaamaan myös liikennejärjestelmän kehittämisellä ja näin turvata alueen elinvoimaisuus myös jatkossa. Myös liikenneturvallisuudesta huolehtiminen edellyttäisi lisääntyvän väestön myötä liikenneympäristön parantamistoimia.

Korjausvelka

Valtakunnallisesti väylänpidon (sis. tie-, rata- ja vesiväylät) korjausvelan hoitoon ollaan osoittamassa vuosille 2016-2018 yhteensä 600 miljoonaa euroa. Tämä on erittäin tervetullut panostus perusväylänpitoon tilanteessa, jossa kestävämmällä tiellä ollaan oltu jo vuosia. Leikkausten tie on käytännössä nyt kuljettu loppuun ja liikenteellisiltä vaikutuksiltaan vähäisiä leikkauskohteita ei enää olisi ollut. Tieverkon rakenteellisia korjauksia on lykätty vuosia ja keskitytty vain tiestön pintakunnon hoitamiseen ja erilaisiin täsmätoimenpiteisiin. Väyläverkon korjausvelan määrä on tällä hetkellä arviolta 2,5 mrd euroa ja viime vuosien tasoisella rahoituksella se kasvaa n. 100 miljoonaa euroa vuodessa. Uudenmaan ELY-keskus on arvioinut oman toimialueensa tieverkolla olevan korjausvelkaa noin 230 miljoonaa euroa.

Vuosittainen perustienpidon lisärahoitustarve Uudenmaan ELY:n osalta on noin 25 miljoonaa euroa, jolla päästäisiin korjausvelkaa poistamaan tehokkaasti ja kyettäisiin koko alueen tieverkkoa ylläpitämään kestäväällä tavalla. Keskeisimmät korjaustarpeet alueella ovat päällystetyllä tieverkolla, jossa korjausvelkaa on jo vilkasliikenteisilläkin väylillä. Siltojen osalta korjausvelan määrä on myös merkittävä ja samanaikaisesti peruskorjausikään on tulossa

2.11.2015

runsaasti 1960- ja 70-luvuilla valmistuneita siltoja. Tarpeita on myös sorateilla, kuten myös järeämpiä rakenteellisia parantamistarpeita keskeisilläkin väylillä. Uudenmaan yhtenä erityisongelmana ovat rannikon pehmeiköille paalutuksen varaan rakennetut tiet, jotka vaativat perusteellisia ja kalliita korjauksia erilaisten painumavaurioiden vuoksi.

Uudenmaan ELY-keskus pitää tärkeänä, että korjausvelkaran kohdentamisessa aidosti haetaan valtakunnallisesti vaikuttavimmat kohteet toteutukseen. Koska nyt osoitetulla rahoituksella pystytään vain murto-osa tieverkon korjausvelasta poistamaan, on erityisen tärkeää keskittyä kohteisiin ja pullonkauloihin, jotka poistamalla saadaan suurimmat hyödyt aikaiseksi ja näin tuettua maan elinkeinoelämää mahdollisimman tehokkaasti.

Joukkoliikenteen järjestäminen

Linja-autoliikennettä koskeva joukkoliikenteen järjestäminen uudistui 2014, jolloin linja-autoliikennettä ryhdyttiin avaamaan uudella tavalla kilpailulle. Tällä hetkellä eletään siirtymäaikaa, jossa ELY-keskus on omalla toimivalta-alueellaan joukkoliikenteen järjestämisestä vastuullinen toimivaltaviranomainen, mutta samanaikaisesti voimassa on yhä vanhoja ns. siirtymäajan sopimuksia. Joukkoliikenteen rahoitus on selkeästi alimitoitettu Uudenmaan ELY-keskuksen alueen tarpeisiin nähden. Rahoitus joukkoliikenteen järjestämiseksi ei vastaa yleisiä linjauksia kestävien kulkumuotojen ja joukkoliikenteen suosimiseksi. Niukka rahoitus heikentää joukkoliikenteen tarjontaa siellä missä markkinaehtoista liikennettä ei synny ja toisaalta rahoituksen lyhytjänteisyys on ajanut lyhytaikaisiin ja epäedullisiin liikennöintisopimuksiin.